

Kalendorinių švenčių diskursas sovietinėje Lietuvos periodikoje. I dalis: 1945–1964 metai

DALIA SENVAITYTĖ

Vytauto Didžiojo universitetas, K. Donelaičio g. 52, LT-44244 Kaunas

El. paštas: d.senvaityte@hmf.vdu.lt

Straipsnyje nagrinėjamas kalendorinių švenčių diskursas Lietuvoje 1945–1964 m. (1). Siekiama išsiaiškinti šio diskurso specifiką spaudoje, aptarti ją nulėmusias priežastis bei diskurso poveikį realioms švenčių tradicijoms. Atskirai aptariamos to meto periodikoje dažniausiai minėtos metinės šventės, išskiriamos atskiros šių kalendorinių švenčių diskurso siužetinės linijos, apibūdinami kalendorinių švenčių vaizdavimo spaudoje 1945–1953 m. ir 1953–1964 m. ypatumai. Tyrimo metodai – turinio analizė, sisteminimas, interpretavimas.

Raktažodžiai: sovietmetis, kalendorinės šventės, sovietinė Lietuvos periodika, *Tiesa*, švenčių diskursas

ĮVADAS

Kiekvieno istorinio laikotarpio specifinės politinės, ideologinės aplinkybės vienaip ar kitaip veikia kultūrinius ir etninius tapatumus, visą kasdienę žmonių gyvenseną, taip pat ir kalendorinių metų struktūravimą, metinių švenčių tradicijas. Šios tradicijos atsispindi žiniasklaidoje, drauge žiniasklaidos yra formuojamos.

Lietuvos kalendorinių švenčių atspindžiai periodinėje žiniasklaidoje bei žiniasklaidos įtaka kalendorinių švenčių ypatumų formavimuisi iki šiol nedaug tyrinėta (2). Šiuo darbu siekiama šiek tiek užpildyti šią spragą: straipsnyje analizuojamas specifinis viešas kalendorinių metų ir švenčių diskursas sovietmečiu.

Paties laikotarpio analizei straipsnyje atskiro dėmesio neskiriama: skirtingų kraštų, disciplinų atstovai sovietmetį nagrinėjo labai daug ir įvairiapusiškai. Ne išimtis ir Lietuvoje

(1) Tyrimą finansuoja Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. VAT-30/2012).

(2) Šio straipsnio autorė yra nagrinėjusi XIX–XX a. pradžios lietuvių periodikos [1], taip pat tarpukario Lietuvos periodikos švenčių diskursą [2]. Užgavėnių vaizdavimą tarpukario lietuviškoje spaudoje aptarė E. Aleknaitė [3]. Kai kuriuos lietuvių kalendorinių švenčių vaizdavimo aspektus spaudoje magistriniame darbe palietė G. Dusevičiūtė [4].

atlikti bei atliekami sovietinio laikotarpio tyrimai (3). Organizuotos ir organizuojamos specialios konferencijos, seminarai, leidžiami kolektyviniai ir individualūs tam tikrus laikmečio aspektus nagrinėjantys leidiniai. Vis dėlto daugeliu rakursų šie tyrimai nėra visapusiški ir baigtiniai, daug klausimų tebelieka neatsakytų, tarp jų ir metų restruktūrizacijos įtaka lietuvių kalendorinėms šventėms bei jų tradiciškumo sampratom.

Kalendorinių metų restruktūrizacijos sovietinėje ir posovietinėje erdvėje tyrimus XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje analizavo įvairių kraštų istorikai, politologai, etnologai, kitų disciplinų atstovai (4). Kalendorinės šventės, sovietmečiu šventos Lietuvoje, taip pat sulaukė nemažai tyrėjų dėmesio (5). Vis dėlto bendro kompleksinio tyrimo, apimančio sovietinio laikotarpio metines šventes Lietuvoje, kol kas nėra. Šis darbas taip pat nepretenduoja visapusiškai užpildyti šių tuštumų: siekiama pateikti bendrą vaizdinį, kaip kalendoriniai metai ir jų kaita atrodė oficialiame sovietmečio viešajame diskurse, kurį šiame darbe reprezentuoja to meto periodiniai spaudos leidiniai. Pristatomas tyrimas yra bendro kompleksinio tyrimo, skirto kalendorinių švenčių diskurso kaitos Lietuvos spaudoje atskirais istoriniais periodais analizei, dalis. Tokio pobūdžio tyrimas, autorės žiniomis, iki šiol nėra atliktas.

Šiame darbe norima aptarti, kaip keitėsi metinių švenčių ir išskirtinių metinių dienų vaizdavimas periodinėje spaudoje skirtingais sovietinio laikotarpio periodais, atskleisti naujų švenčių įvedimo ir ankstesnių populiarių švenčių išstūmimo iš viešosios erdvės motyvus, apibūdinti pagrindines diskurso apie metines šventes linijas, aptarti, kokie ankstesni lietuvių tradicinių švenčių elementai buvo perimti ir pritaikyti priimant „iš aukščiau nuleistas“ bendras sovietines šventes, kokie lietuvių „liaudies“ kultūros elementai šiame diskurse buvo panaudoti ir specifiskai transformuoti, nustatyti, kurie šiandien „tradiciškais lietuviškais“ laikomi kalendorinių švenčių papročiai, simboliai buvo sukurti ar specifiskai suformuoti sovietinėje erdvėje (6).

Teoriniu požiūriu spaudos diskurso analizei artimiausios Stuart Hall kultūros studijų įžvalgos, teigiančios, kad žiniasklaida funkcionuoja palaikydama dominuojančią ideologiją, pateikia vyraujančią to meto diskursą, nulemiantį specifines įvykių interpretacijas. Kita vertus, dar svarbiau tai, kad sovietiniu laikotarpiu spaudoje buvo įmanomas tik vienui vienintelis sovietinę ideologiją teigiantis diskursas. Tikimasi, kad šio diskurso sąlygotų kalendorinių švenčių prezentacijos spaudoje analizė tolesniuose kalendorinių švenčių tyrimuose leis patikslinti „iš viršaus“ nuleisto elgesio modelio (šiuo atveju – švenčių šventimo) įtaką realiam žmonių elgesiui.

-
- (3) Tyrimai daugiausia skirti istoriniams, politiniams, socialiniams ar specifiniams kultūriniais sovietmečio aspektams nagrinėti (pvz., kolektyvinė monografija *Lietuva 1940–1990 m.* [5], dokumentų rinkinys *Lietuvos kultūra sovietinės ideologijos nelaisvėje* [6], V. Ivanausko [7–9], A. Švedo [10–11], M. Pociaus [12], A. Streikaus [13–15] ir kt. darbai).
 - (4) Ne kartą sovietinei ir posovietinei metų restruktūrizacijos analizei buvo skirtas dėmesys SIEF, ICES organizuojamose konferencijose ir kt. Posovietinėse užsienio šalyse atlikti tyrimai padeda geriau suprasti sovietinio laikotarpio švenčių sampratą ir kaitos procesus Lietuvoje.
 - (5) Jau pačiu sovietmečiu naujai sukurtas tradicijas bandė pagrįsti to meto ideologai (pvz., P. Pečiūra [16], [17]). Senąsias liaudies tradicijas su naujais sovietiniais papročiais (pastarųjų naudai) privalėjo lyginti ir visi sovietmečiu etninę kultūrą tyrinėję mokslininkai. Ideologiškai nesankcionuoti sovietmečio švenčių tyrimai galėjo būti pradėti tik po Lietuvos nepriklausomybės atgavimo 1990 m.
 - (6) Darbas yra LMT remiamo projekto „Kalendorinių švenčių (re-)konstrukcijų santykio su lietuvių tapatumu tyrimai“ dalis ir siejasi su kitų laikotarpių kalendorinių švenčių prezentacijos lietuvių spaudoje tyrimais.

Darbe taikyta tikslinė šaltinių atranka. Kalendorinių švenčių prezentacijos sovietmečio Lietuvoje analizei pasirinktas oficialus LKP CK, LTSR AT ir LTSR Ministrų Tarybos organas – dienraštis *Tiesa* (7), peržiūrėti visi jo numeriai. Surinkta atitinkama medžiaga sisteminta atsižvelgiant į sąlyginius istorinius-politinius-socialinius sovietinio laikotarpio periodus Lietuvoje po sovietų reokupacijos 1944 m.:

1. 1945–1953 m. – stalinistinis laikotarpis (8), ankstyvasis sovietmetis Lietuvoje;
2. 1953–1964 m. – vadinamasis „atšilimo“ laikotarpis, prasidėjęs po Stalino mirties ir siejamas su TSRS AT generalinio sekretoriaus postą užėmusiu Nikita Chruščiovu (9);
3. 1964–1985 m. – vadinamasis „sąstingio“ laikotarpis, dar vadintas „brandžiojo socializmo“ laikotarpiu; periodas siejamas su TSRS AT generalinio sekretoriaus vietą užėmusiu Leonidu Brežnevu (1964–1982 m.) ir dėl to dar kartais vadinamas „brežneviniais laikais“; vėliau šis laikotarpis kelerius metus tęsėsi šioje valdžios pozicijoje būnant Jurijui Andropovui (1982–1984 m.) (10) bei Konstantinui Černenkai (1984–1985 m.);
4. 1985–1990 m. – vėlyvasis sovietmetis, „perestroika“; bandymai reformuoti sovietinę sistemą; tuo metu formalus TSRS lyderis buvo Michailas Gorbačiovas.

Straipsnį sudaro dvi atskiros dalys. Šioje straipsnio dalyje nagrinėjamas kalendorinių švenčių diskursas pirmuoju ir antruoju paminėtu sovietiniu laikotarpiu Lietuvoje.

BENDRI KALENDORINIŲ METŲ DISKURSO BRUOŽAI 1945–1953 m. SPAUDOJE

Sovietmečiu kalendoriniai metai patyrė daug formalių struktūrinių pokyčių (11). Naujai konstruojami kalendoriniai metai, kaip ir visa to meto kultūra, turėjo atspindėti ir atspindėjo sovietinę ideologiją, grindė sovietinę pasaulėžiūrą. Naujų sovietinių švenčių vaizdavimas spaudoje turėjo aktyviai prisidėti prie sovietinės ideologijos propagandos, padėti įgyvendinti didelį ideologinį, socialinį, kultūrinį, ekonominį, politinį projektą. Viešajam diskursui formuoti bei kontroliuoti buvo skiriamos didžiulės lėšos ir specialus represinis aparatas (12).

- (7) Kaip LKP laikraštis *Tiesa* leista dar nuo 1917 m. (tiek Rusijoje, tiek Lietuvoje), tačiau jos tiražas buvo nedidelis. Ilgą laiką (t. y. 1940–1970 m.) vyriausiuoju *Tiesos* redaktoriumi buvo aktyvus sovietinis ideologas, LKP veikėjas Genrikas Zimanas, 1971–1987 m. – Albertas Laurinčiukas [18, 574]. Nuo 1944 m. *Tiesa* išsiskyrė operatyviu reaguojimu į TSRS naujai priimamus įsakymus, joje greitai buvo perspausdinami *Pravdos* – svarbiausio TSRS dienraščio – pagrindiniai straipsniai.
- (8) Lietuvoje, kaip ir kitose Baltijos šalyse, stalinistinis laikotarpis įsigalėjo vėliau ir kitokiomis politinėmis aplinkybėmis nei anksčiau prijungtose respublikose, tuomet, kai stalinizmas jau buvo visiškai susiformavęs, t. y. po Antrojo pasaulinio karo.
- (9) N. Chruščiovas įsitvirtino valdžioje pamažu, maždaug iki 1958 m. Bene didžiausią įtaką po Stalino mirties iki tol TSRS turėjo L. Berija.
- (10) Pastarasis mėgino koreguoti L. Brežnevo „liniją“, tačiau dėl trumpo buvimo TSRS aukščiausiam poste jo politikos pokyčiai nebuvo itin ryškūs.
- (11) Rusijoje jie prasidėjo nuo pat sovietinio laikotarpio pradžios ir, atsižvelgiant į ideologines priežastis, nuolat vyko. Pvz., 1929 m. Rusijoje CK instiutualizavo dvi naujas visaliaudines šventes: Industrializacijos dieną bei Derliaus ir kolektyvizacijos dieną, iš oficialiai švenčiamų dienų sąrašo galutinai buvo pašalintos religinės šventės (iki tol dar buvo švenčiamos Kalėdos ir Kristus krikštas).
- (12) Lietuvos kultūrinis gyvenimas buvo visiškai priklausomas nuo valdžios institucijų. Jį kontroliavo specialus kontrolės mechanizmas, kuriame itin didelis vaidmuo priklausė Maskvos komunistų valdomam LKP(b) CK, padedamam KGB, bei LKP(b) CK sekretoriui, kuris buvo atsakingas už ideologiją [6, 13]. Iki 1948 m. šias pareigas ėjo K. Preikštas, vėliau jį pakeitė V. Niunka. Abu entuziastingai vykdė iš Maskvos inspiruojamas ideologines kampanijas. Svarbų vaidmenį atliko ir specialia Agitacijos ir propagandos brigada.

Iš esmės sovietinį laiką struktūravo penkmečiai ir metiniai planai, o to meto ritualų struktūroje itin ryškiai išsiskyrė dvi metinės atskaitos šventės – Internacionalo dienos, šventos gegužės 1–2 dienomis, bei Didžiosios spalio revoliucijos metinių minėjimai, vykę lapkričio 7–8 dienomis. Visoje Sovietų Sąjungoje palaipsniui buvo patvirtintos privalomos šios metinės šventės bei atmintinos dienos: sausio 1 d. – Naujieji metai, sausio 22 d. – Pirmosios rusų revoliucijos ir V. I. Lenino minėjimo diena, vasario 2 d. – Tarybinės Armijos diena, kovo 8 d. – Tarptautinė darbininkų diena; gegužės 9 d. – Pergalės prie fašistinė Vokietiją diena, rugsėjo 3 d. – Pergalės prieš imperialistinę Japoniją diena; gruodžio 5 d. – TSRS konstitucijos diena. Šis sovietinis šventinis kalendorius, intensyviai adaptuojamas ir okupuotoje Lietuvoje, turėjo skleisti bendrą to meto ideologiją. Tai ryškiai atsispindi tuometinėje Lietuvos spaudoje.

Bet koks to meto viešas, taip pat ir kalendorinių metų, diskursas buvo atskirtas nuo tikrų gyvenimo aplinkybių: viena vyko realiame gyvenime, apie kitus dalykus buvo kalbama viešai. Vienas svarbiausių pasirinktų taktinių propagandos skleidimo būdų buvo tas, kad viskas, kas buvo susiję su sovietine sritimi, turėjo būti vaizduojama ir buvo vaizduojama tik iš itin palankios sovietinei sistemai pusės, o apie realius tuo metu Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius dalykus (kurie nebuvo palankūs sovietinės propagandos kuriamam įvaizdžiui) buvo nuspręsta nekalbėti. Atitinkama tikslinė vienareikšmiškai kryptinga informacija buvo pateikiama patoso stiliumi. Teigiamų faktų tiesioginė paskirtis buvo nukreipti visuomenės dėmesį nuo to, kas aplinkui vyko iš tikrųjų. O jeigu spaudoje retkarčiais ir buvo užsiminama apie vis dar pasitaikančius sunkumus, jie turėjo reikšti kovą su demaskuotiniais vidaus (t. y. „buržuazinių nacionalistų“) ar išorės priešais (t. y. sovietinei sistemai priešingomis kapitalistinėmis jėgomis).

Beje, toks numatytas sovietinės propagandos tikslingumas ir ypatumai buvo aiškiai apibrėžiami ir pačioje spaudoje: specialiuose straipsniuose nurodoma „kelti spaudos vaidmenį socialistinėse lenktyne“, teigiama, kad „mokslo-švietimo žinių skleidimas – svarbus ideologinio auklėjimo baras“, sovietiniams propagandistams nurodoma „stiprinti spaudos ryšį su masėmis“ (13) ir pan. *Tiesoje* nuolat perspausdinami *Pravdos* (14) pagrindiniai straipsniai, kuriuose buvo rašoma, kad itin svarbu „padaryti politinių ir mokslinių žinių propagandą dar labiau kovinga, puolančia, veiklia“ (15), „plėsti mokslo populiarinimo darbą gyventojų tarpe“, „tikrinti mokslo idėjinį turinį“ (16), nurodoma „lyginti praeitį su dabartimi“ (17) ir t. t. Įgyvendinti naują sovietinę ideologiją skatintos visos kultūros ir švietimo įstaigos, kurios, kaip teigta nagrinėtoje spaudoje, turėjo suvaidinti svarbų vaidmenį „naujos tarybinės kultūros kūrime“ (18). Iš visų kultūros, švietimo, mokslo, meno asmenų reikalauta šlovinti okupacinį režimą ir jo atneštą santvarką.

Greta stengtasi kuo greičiau „ištrinti“ senąją kultūrinę tradiciją ir „parašyti“ naują istoriją. Nepaisant formalios ideologinės sovietmečio orientacijos į utopinę komunistinę ateitį, norėta parodyti, kad socialistinė sistema yra istoriškai dėsninga. Remiantis Lenino

(13) Šios citatos paimtos iš 1948 m. *Tiesos* numerių.

(14) 1940–1949 m. vyriausiuoju *Pravdos* redaktoriumi buvo P. N. Pospelovas, 1949–1950 m. – M. A. Suslovas, 1951–1952 m. – L. F. Iligiovas.

(15) *Tiesa*, 1948 m. sausio 29 d.

(16) *Tiesa*, 1948 m. kovo 18 d.

(17) „Bolševikinis propagandininkas“, *Tiesa*, 1948 m. gruodžio 7 d.

(18) Pvz., straipsniai „Daugiau dėmesio kultūros namams“, *Tiesa*, 1947 m. vasario 18 d.; „Kultūros ir švietimo įstaigos – Tarybų kultūros židiniai“, *Tiesa*, 1948 m. kovo 25 d. ir kt.

suformuluota idėja apie dvi kultūras – buržuazinę ir demokratinę, visa naujai konstruojama istorija buvo suskirstyta į istoriją „iki Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos“ ir istoriją „po Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos“. Ikisocialistinė praeitis turėjo būti vaizduojama negatyviai ir priešpriešinama pozityviai socialistinei istorijai ir esąčiai. Atitinkamai pagal Rusijos sovietų ideologų nurodytą planą lietuvių istorikai taip pat turėjo kalbėti apie negatyvią senąją Lietuvos istoriją (išskyrus apie jos neva visada draugiškus santykius su Rusija) bei apie vien teigiamus dalykus Lietuvai tapus „tarybine valstybe“ ir „įstojus“ į Sovietų Sąjungą; pastarieji tą ir darė (19). Dėl visų ikisovietinio laikotarpio „negerovių“ buvo kaltinami aukštesni visuomenės luomai, feodalinė ir buržuazinė santvarka, o džiaugtasi klasių kova ir darbo žmonių bei komunistų partijos pergale, su tuo susijusiu darbo žmonių „išlaisvinimu“, pastovia rusų pagalba Lietuvai, Rusijos kultūros teigiama įtaka Lietuvos kultūrai ir pan.

Siekiant atskiras Sovietų Sąjungos tautas „sulipdyti“ į vieną „didingą rusų naciją“, pasitelktos įvairios politinės strategijos. Viena jų – formalus ir netgi demonstratyvus nacionalinių kultūrų koegzistavimo Sovietų Sąjungoje pabrėžimas siekiant sunaikinti tautinį turinį palaipsniui, kuriam laikui paliekant tik „tautinę formą“. Pavyzdžiui, LKP CK kreipimesi teigiama, kad „sėkmingai vystosi lietuviškoji kultūra, nacionalinė savo forma, socialistinė savo turiniu“ (20). Viešai demonstruojamas „tautiškumas“ turėjo slėpti realią rusifikaciją. „Tauta“ imta vadinta „liaudimi“, o „liaudies kultūros“ samprata susieta tik su valstietišku etniškumu. Kaip pažymėjo R. Čepaitienė, nors valdžia stengėsi parodyti daug dėmesio liaudies tradicijai ir papročiams, iš tiesų, pasitelkusi sovietinę etnografiją, skatino galvoti, kad paprotys kaip tradicija jau yra miręs arba netrukus neišvengiamai mirs [19, 99].

Kita aktyvi lietuvių nacionalinio savitumo naikinimo strategija buvo kova su krikščionybė ir religija apskritai. Stengtasi publikuoti kuo daugiau tekstų, parodančių, kad krikščionybė yra blogis (21). Būtent kovai su religija visų pirma ir pasitelktos naujos įvestos metinės šventės, kurios, tikėta, turėjo padėti atskirti žmones nuo jiems įprasto religinio kultūrinio identiteto ir sukurti jiems naują, bendrą sovietinio žmogaus identitetą (22).

Dėl minėtų priežasčių ankstyvuojų sovietiniu laikotarpiu diskursas spaudoje, susijęs su kalendorinių švenčių vaizdavimu Lietuvoje, buvo visiškai pakeistas. Populiariausios šventės – Kalėdos bei Velykos, kurioms tarpukario spaudoje buvo skiriama daugiausia dėmesio, buvo tarsi visai „pamirštos“. Kaip tam tikra išimtis (ir šioks toks ikisovietinio laikmečio diskurso tęstinumas) buvo palikta krikščioniško turinio neturėjusi Naujųjų metų

(19) Vieni tai darė, bijodami realių represijų, kiti – siekdami užsitikrinti geresnę asmeninę padėtį, dar kiti – iš grynai ideologinių paskatų ir t. t.

(20) *Tiesa*, 1947 m. vasario 12 d. Beje, šis lozungas, kalbant apie nacionalines kultūras Sovietų Sąjungos sudėtyje, nuolat eksplikuojamas ir vėliau. Antai straipsnyje „Socialistinė savo turiniu, nacionalinė savo forma TSRS tautų kultūra“ rašoma, kad „įvykdyta didžiausia istorijoje, nematyta kultūrinė revoliucija įvykdyta mūsų šalyje...“, „mirštančio kapitalizmo apologetai – visokie nacionaliniai kosmopolitai plepa apie „pasaulinę“, apie „bendrąją žmonių kultūrą“, bet bendroji žmonių kultūra gali vystytis tik derindamasi su nacionalinės kultūros raida... Remdamiesi didžiosios rusų tautos pagalba, rusų kultūros lobynu, jie [TSRS tautos] iškėlė į nematytą aukštį savas nacionalines kultūras...“ (*Tiesa*, 1949 m. birželio 1 d.).

(21) Pvz., straipsnis „Į griežtą kovą prieš nacionalistinės-klerikalinės ideologijos skleidėjus mokyklose“, *Tiesa*, 1948 m. kovo 12 d.; per kelis *Tiesos* numerius 1948 m. publikuotas J. Žiugždos straipsnis „Reakcinė katalikų dvasininkija – amžinas lietuvių tautos priešas“ ir kt.

(22) Paradoksalu, kad palaipsniui tai paskatino lietuvius atsigręžti į ikikrikščionišką tradiciją, į „pagonybę“, ją sieti su savo nacionaliniu tapatumu.

šventė (23), kuri tapo reikšminga atsvara vienai reikšmingiausių tradicinių kalendorinių švenčių – Kalėdoms. Naujieji metai ženklino oficialaus kalendoriaus pradžia, tačiau ankstyvojo sovietmečio metų struktūroje nebuvo itin svarbūs.

Visų naujai suformuotų Sovietų Sąjungos švenčių forma ir eiga, taip pat ir jų vaizdavimas spaudoje iš esmės buvo vienodi. Šventės data, atsižvelgiant į istorinį ir politinį jos reikšmingumą, buvo nustatoma „iš aukščiau“, o jos šventimo pradžia įteisinama viešai paskelbtu įsakymu (pvz., TSR ginkluotųjų pajėgų ministras – „Pergalės šventei pažymėti įsakau: Šiandien, gegužės 9-ąją saliuotuoti mūsų tėvynės sostinėje Maskvoje, sąjunginių respublikų sostinėse <...>“) (24); pati šventė susiejama su kokiu nors tikru ar menamu „sovietiniam asmeniui“ svarbiu precedentu praityje ir pateikiama kaip tradiciškai euforiškai minima ar minėtina.

KONKREČIŲ METINIŲ ŠVENČIŲ VAIZDAVIMAS 1945–1953 m. SPAUDOJE

Naujųjų metų proga sausio 1 d. laikraščių paantraštėse buvo publikuojami sveikinimo šūkiai „Su Naujaisiais metais, draugai!“ (25), straipsniai, kuriuose buvo apžvelgiami praėję metai, giriamasi sovietinio laikotarpio pasiekimais, kalbama apie tai, kaip buvo blogai iki sovietmečio (26). Siekiant išskelti sovietinės santvarkos pranašumą, Sovietų Lietuvos ir visos Sąjungos ekonominė situacija buvo lyginama su kapitalistinių šalių padėtimi pastarųjų nenaudai. Publikuotuose grožinės literatūros tekstuose vaizduota sunki ikisovietinio laikotarpio gyventojų padėtis, kuri esą iškart pagerėjo po lemtingojo sovietų santvarkos „atėjimo“ į Lietuvą (27). Kai kada ateinantiems metams skirti straipsniai buvo skelbiami ir Naujųjų metų išvakarėse (28). Naujajametuose numeriuose spausdintos ir tam tikros specifinės su Naujaisiais metais susijusios nuotraukos: jose dažniausia vaizduota papuošta eglutė ir prie jos besilinksminantys vaikai, kai kada ir baltu chalatu apsirėdęs senis šaltis (29) ar „darbo žmonių“ šeima, prie šventiška papuoštos eglutės leidžianti laiką namuose (30), taip pat paveikslėliai, kuriuose pavaizduoti lietuvių tautiniais rūbais pasipuošę žmonės, nešantys vėliavas su Stalino atvaizdu (31) ir t. t. Šias nuotraukas neretai lydėjo informacija apie organizuotus Naujųjų metų renginius, koncertus. Tarpukario Lietuvoje populiarių šventinių reklamų šio meto leidiniuose nelieka. Vienui vieno *Tiesos* numerio pabaigoje buvo išspausdintas reklaminis skelbimas: „Skubėkite nusipirkti žaislų eglutei“ ir nurodyti parduotuvių adresai (32).

(23) Naujieji metai pagal europietiškas tradicijas (t. y. sausio 1 d.) Rusijoje palapsniui pradėti švęsti valdant Petru I. Jo įsakymu Naujieji metai pradėti švęsti ne nuo pasaulio sukūrimo, bet nuo Kristaus gimimo. Sovietiniu laikotarpiu Rusijoje šios šventės tradicija (atsisakius krikščioniškų švenčių) liko. 1935 m. TSRS AT sprendimu buvo organizuota pompastiška eglutės šventė vaikams. 1937 m. jos šventimas išplėstas po visą Sąjungą – buvo siunčiami „seniai šalčiai“ su dovanomis. 1945 m. gruodžio 23 d. TSRS AT nurodymu šventė paskelbta šventine ir nedarbo diena.

(24) TSR ginkluotųjų pajėgų Ministro įsakymas, *Tiesa*, 1946 m. gegužės 9 d.

(25) *Tiesa*, 1947 m. sausio 1 d., 1948 m. sausio 1 d., 1949 m. sausio 1 d. ir kt.

(26) Pz., „Naujų metų angoje“, *Tiesa*, 1946 m. sausio 1 d.; „Naujas pergales 1948 metams“, *Tiesa*, 1947 m. sausio 1 d.; „Į naujus metus“, „Tai pasiekta 1948 metais“, *Tiesa*, 1949 m. sausio 1 d. ir kt.

(27) Pz., P. Cvirka, „Naujųjų Metų tostas“, *Tiesa*, 1947 m.; B. Dauguvietis, „Naujų metų tostas“, K. Korsakas, „Ant naujų metų ribos“, *Tiesa*, 1948 m. sausio 1 d. ir kt.

(28) Pz., „Naujų metų prieangyje“, *Tiesa*, 1947 m. gruodžio 31 d.

(29) Pz., *Tiesa*, 1947 m. sausio 1 d., 1948 m. sausio 1 d. ir kt.

(30) *Tiesa*, 1948 m. sausio 1 d.

(31) *Tiesa*, 1948 m. sausio 1 d.

(32) *Tiesa*, 1948 m. gruodžio 14 d.

Kitų ikisovietinio laikotarpio spaudoje vyravusių kalendorinių švenčių pristatymo sovietmečio spaudoje nebelieka apskritai, daugiausia dėmesio skiriama naujai įvestoms sovietinėms šventėms.

Naujos sovietinės šventės iš karto pradėtos vaizduoti taip, tarsi jų šventimas būtų savaime suprantamas dalykas. Artėjant vienai ar kitai sovietinei šventei žmonės iš anksto buvo skatinami jai ruošti vis geriau ir geriau dirbdami. Atitinkamai publikuoti straipsniai, pateikiantys „įrodymus“, kad buvo įgyvendintas pasiryžimas dirbti geriau. Šventinei dienai priartėjus, pasirodydavo publikacijų, kuriose būdavo primenama šventės esmė, prasmė, jos istorinės atsiradimo sąlygos. Šventei praėjus, būdavo gana smulkiai aprašoma Maskvoje ir Lietuvoje, atskiruose jos miestuose ir miesteliuose vykusių šventinių renginių eiga. Visos didžiosios sovietų šventės buvo pradedamos svarbių valdžios atstovų kalbomis, kuriomis reikšta padėka komunistų partijai ir jos lyderiui draugui Stalinui.

Gegužės pirmosios ir Spalio socialistinės revoliucijos metų minėjimo šventės spaudoje buvo pristatomos itin išskirtinai. Apie jas buvo kalbama beveik nuo metų pradžios, su šiomis datomis sieti svarbiausi ūkio darbai. Likus mėnesiui (ar daugiau laiko) iki minimos datos, visi gyventojai privalėjo šventei „teikti dovanas“, kurios paprastai buvo pasižadėjimai dirbti daugiau ir našiau, kad būtų viršytos praeito mėnesio ar metų nustatytos normos.

Spaudoje pristatant gegužės 1 d. nuolat pabrėžtas šventės globališkumas, tarptautiškumas, viso pasaulio visuomenės darbininkų solidarizacija. Buvo leidžiama suprasti, kad gegužės 1 d. savo ištakomis siejasi su darbininkų organizuotais streikais XIX a. pabaigoje (33).

Gegužės 1 d. pažymėjimui kryptingai buvo ruošiamasi nuo pavasario pradžios – tą atspindi spaudos straipsniai, pasirodydavę prasidėjus ankstyvam pavasariui. Ateinančiai šventei skirti savo darbus, sėkmingai šia proga pasirengti sėjai, plėsti socialinį lenktyniavimą darbe buvo skatinama praktiškai kiekviename laikraščio numeryje (pvz., „Plėskime socialistines lenktynes Gegužės Pirmosios ir Pergalės dienos garbei“ (34), „Į Stachanovinę sargybą gegužės pirmosios garbei“ (35), „Gegužės pirmosios garbei dvigubai ir trigubai našiau“ (36) ir t. t.). Varžymasis formaliai apimdavo ne tik žemės ūkį, pramonę, į „socialistinių lenktyniavimą“ buvo įtrauktos ir mokslo bei švietimo įstaigos, įvairios kitos organizacijos. Artėjant Gegužės pirmajai, spaudoje pasirodydavo ir atitinkami straipsniai, pristatantys, kas gero artėjančios šventės proga jau yra nuveikta pramonės, žemės ūkio srityje ar kitur (pvz., „Gegužės Pirmosios ir Pergalės Dienos garbei“ (37) ir kt.). Galima daryti prielaidą, kad šios šventės akcentavimu siekta nukreipti žmonių dėmesį nuo tradicinių pavasario švenčių, susijusių su ūkio darbų pradžia, taip pat ir nuo simbolinio krikščioniško pavasario

(33) Gegužės pirmoji siejama su 1886 m. gegužės 1 d. streiku Čikagoje (JAV), kuriam paminėti 1889 m. Prancūzijoje vykęs II internacionalo kongresas pasiūlė kasmet tą dieną rengti streikus. Gegužės 1 d. tapo klasinės kovos simboliu. Nuo 1917 m. Rusijoje diena paminima masinėmis demonstracijomis su lozungais „Visa valdžia sovietams“, „Šalin ministrus-kapitalistus“ ir pan. 1925 m. Lietuvos Respublikos priimate „Švenčių ir poilsio įstatyme“ (paskelbta *Vyriausybės žiniose* 1925 m. vasario 2 d.) buvo numatyta, kad gegužės 1 d. valstybės ir vietų savivaldybės įstaigose laikoma nedarbo diena; šito atsisakyta tik pakoreguotame 1930 m. „Švenčių ir poilsio įstatyme“, paskelbta *Vyriausybės žiniose* 1930 m. gegužės 14 d. Tarpukario Lietuvos spaudoje pasitaikydavo informacijos apie gegužės 1 d. rengtus ar planuotus rengti streikus Lietuvoje ar užsienio šalyse. Nors komunistinių ir kai kurių kitų kairiųjų partijų pažymima įvairiose šalyse, realiai masine švente gegužės 1 d. tapo tik TSRS.

(34) *Tiesa*, 1946 m. balandžio 20 d.

(35) *Tiesa*, 1948 m. kovo 28 d.

(36) *Tiesa*, 1948 m. balandžio 2 d.

(37) *Tiesa*, 1948 m. balandžio 24 d.

riboženklis – Velykų. Juk krikščioniškos šventės vienaip ar kitaip siejosi su lietuvių tautiniu tapatumu. Naikinant prasmines pavasario šventės sąsajas su krikščionybe buvo naikinamas ir lietuvių tapatumas.

Prieš kelias dienas iki Gegužės 1-osios spaudoje buvo publikuojami ir VKP(b) CK parengti šūkių, skirti besitariančiai šventei. Neretai jie užimdavo visą pirmą *Tiesos* laikraščio puslapį (38). Toliau šie šūkių buvo eksplikuojami iki pat šventės bei jos metu kaip laikraščio pavadinimo paantraštės ar šventei skirtų straipsnių pavadinimai, pvz., „Tegyvuoja Gegužės Pirmoji – visų šalių darbo žmonių, kovos pajėgų apžiūros diena!“, „Sveikiname broliškąsias slavų tautas, visiems laikams išvaduotas iš vokiškųjų pavergėjų jungo!“ (39), „Tegyvuoja didžioji bolševikų partija, Lenino-Stalino partija, užgrūdintas kovose tarybinės liaudies avangardas, mūsų pergalių įkvėpėjas ir organizatorius!“ (40).

Šventiniuose spaudos numeriuose pirmame puslapyje visada publikuota didelė Stalino nuotrauka bei progai pritaikyti įsakymai (41). Laikraščio antraštės lydėjo šventiniai šūkių: „Tegyvuoja Gegužės Pirmoji“ (42), „Tegyvuoja didžioji bolševikų partija, Lenino-Stalino partija“ (43), „Tegyvuoja Gegužės Pirmoji – pasaulio darbo žmonių kovinių jėgų apžiūros diena, visų šalių darbininkų brolybės diena“ (44) ir t. t. Buvo publikuojami šventė ir sovietiniu gyvenimu besidžiaugiantys redakcijos darbuotojų šventiniai straipsniai (45), proginiai eilėraščiai (46), dideli informaciniai straipsniai apie gegužės pirmosios šventei skirtus renginius (47). Siekta parodyti, kad ši šventė turi senas tradicijas Lietuvoje ir nėra įvestas naujadaras (48).

Praėjus Gegužės pirmosios šventei, laikraščiuose buvo publikuojami straipsniai apie vykusius jai skirtus renginius: „1946 metų Gegužės Pirmoji“, „Šventiniai Maskvos įgulos kariuomenės parada“, „Maskvos darbo žmonių Gegužės Pirmosios demonstracija“, „Gegužės Pirmosios paradas ir darbo žmonių demonstracija Vilniuje“ (49) ir kt. Greta švenčių Maskvoje ir Vilniuje pristatymo, švenčių metu sakyto kalbų publikavimo buvo pateikiami ir straipsneliai, pristatantys Gegužės pirmosios šventimą atskirose Lietuvos vietovėse (dažniausia publikuoti po viena didele antrašte – pvz., „Visa Tarybų Lietuva minėjo

(38) Šių lozungų kiekis svyravo apie 50.

(39) *Tiesa*, 1948 m., balandžio 23 d.

(40) *Tiesa*, 1948 m. balandžio 27 d.

(41) Juose daug proginių lozungų, skirtų sveikinti raudonarmiečius, raudonlaiviečius, seržantus ir kitus asmenis, susijusius su kariuomene, taip pat Sovietų Sąjungos darbo žmones ir pan. (*Tiesa*, 1946 m. gegužės 1 d. ir kt.).

(42) *Tiesa*, 1946 m. gegužės 1 d. ir pan.

(43) *Tiesa*, 1949 m. balandžio 24 d.

(44) *Tiesa*, 1949 m. gegužės 1 d.

(45) Pvz., J. Mešio „Šventei“, *Tiesa*, 1946 m. gegužės 1 d.; K. Preikšto „Didžioji šventė“, *Tiesa*, 1948 m. gegužės 1 d. ir kt.

(46) Pvz., V. Valsiūnienės „Gegužės pirmoji“, *Tiesa*, 1946 m. gegužės 1 d.; A. Churgino „Gegužės pirmoji“, A. Jonyno „Tegyvuoja gegužės pirmoji“, *Tiesa*, 1949 m. gegužės 1 d. ir kt.

(47) „Iškilmingas posėdis Vilniuje, skirtas gegužės pirmosios dienai“, *Tiesa*, 1946 m. gegužės 1 d. ir pan.

(48) Pvz., R. Šarmaitis, „Didžiųjų kovų ir pergalės šventė: iš gegužės pirmosios minėjimo Lietuvoje istorijos“, *Tiesa*, 1946 m. gegužės 1 d. Rašoma, jog ši diena, dalyvaujant apie šimtą „labiau susipratusių darbininkų“, pirmąkart pažymėta Vilniuje 1892 m. Pabrėžiama, kad pirmąkart laisvai gegužės 1-oji švęsta tik tarybinėje Lietuvoje 1941 m.

(49) *Tiesa*, 1946 m. gegužės 1 d.

Gegužės pirmąją“) (50), trumpi informaciniai straipsneliai apie tai, kad gegužės pirmoji švęsta užsienyje (Lenkijoje, Bulgarijoje, Vengrijoje ir kt.) (51).

Visų šių straipsnių tonas, kaip minėta, itin džiaugsmingas, demonstratyviai rodoma, kad renginiai tryško šventine nuotaika, akcentuojama, kad šventės žmonės šventė labai ir labai entuziastingai. Tikriausiai tikėtasi, kad toks šventės vaidavimas skatins „darbo žmonių“ norą realiai švęsti šią šventę.

Pergalės prieš fašistinę Vokietiją diena – gegužės 9 d. – buvo švenčiama praėjus tik savaitei po gegužės pirmosios, todėl dažnai buvo pastarosios užgožiama, minima bendrame gegužės švenčių kontekste. Be abejo, šventei priartėjus, jai buvo skiriamas specifinis dėmesys. Žmonės raginti ir šią dieną paminėti darbais (pvz., „Darbais pažymėsime didžiąją Pergalės dieną“) (52), minimi jau atlikti darbai (53), publikuojami Lietuvos KP(b) CK nurodymai dėl būsimų Pergalės dienos renginių (54). Gegužės 9-ąją vėl buvo publikuojama didelė Stalino nuotrauka, TSRS Ginkluotųjų Pajėgų Ministro įsakymai – iš esmės lozunginiai sveikinimai su „Pergalės prieš vokiškąjį fašizmą švente“ (55), džiaugsmingu tonu parašyti šventei pritaikyti straipsniai (56), eilėraščiai (57), kreipimaisi-sveikinimai „Draugui Stalinui“ (58) ir t. t. Praėjus šventei, kituose laikraščio numeriuose dar buvo rašoma apie Maskvoje ir Vilniuje vykusius šventinius renginius (59).

Stalino laikais Sovietų Sąjungoje buvo švenčiama ir antroji pergalės diena – pergalės prieš imperialistinę Japoniją šventė, kuri buvo pažymima rugsėjo 3 dieną. Jos metu spaudoje publikuoti Stalino – TSRS Ginkluotųjų Pajėgų Ministro (vėliau pasivadinusio TSRS Ministrų Tarybos Pirmininku ir Tarybų Sąjungos Generalisimu) įsakymai dėl šios šventės, atitinkami straipsniai (60).

Didžiausia metine sovietinių kalendorinių metų rudens švente, kaip minėta, buvo lapkričio 7–8 dienos, skirtos Didžiosios spalio socialistinės revoliucijos metinėms pažymėti (61). Šios šventės svarbą rodo ir tai, jog apie ją ir jai skirtus darbus buvo kalbama beveik nuo metų pradžios. Prieš pažymint šias metines, iš anksto, kaip ir prieš Gegužės 1 d., intensyviai publikuojamuose straipsniuose raginama darbais, lenktyniavimu prisidėti prie „Didžiosios Spalio šventės“ (62). Beje, straipsniai pavadinimu „Metinį planą – iki

(50) *Tiesa*, 1946 m. gegužės 4 d.

(51) *Tiesa*, 1946 m. gegužės 4 d., gegužės 5 d., gegužės 7 d. ir kt.

(52) *Tiesa*, 1946 m. gegužės 7 d.

(53) Straipsnis „Pergalės diena“, straipsniai su antrašte „Didvyriškoji tarybinė liaudies žengia iš pergalės į pergalę“, *Tiesa*, 1949 m. gegužės 8 d. ir kt.

(54) Pz., 1946 m. nurodoma visur praveisti masinius mitingus (*Tiesa*, 1946 m. gegužės 7 d.).

(55) *Tiesa*, 1946 m. gegužės 9 d.

(56) Pz., „Tegyvuoja Pergalės šventė“, *Tiesa*, 1946 m. gegužės 4 d.; „Didžioji tarybinės liaudies pergalė“, „Nugalėjome mūšio lauke, nugalėsime ir darbe“, *Tiesa*, 1948 m. gegužės 9 d.

(57) Pz., V. Reimeris, „Kario pasakojimas“, *Tiesa*, 1946 m. gegužės 4 d.

(58) Pz., *Tiesa*, 1946 m. gegužės 4 d. Šiuos sveikinimus pasirašydavo LTSR AR prezidiumo pirmininkas J. Paleckis, LTSR MT pirmininkas M. Gedvilas, LKP(b) CK Sekretorius A. Snieckus ir t. t. Panašius atitinkamus kreipimusis „Draugui Stalinui“ džiaugdamiesi švente pasirašydavo ir įvairūs darbo žmonių kolektyvai (*Tiesa*, 1946 m. gegužės 11 d. ir kt.).

(59) Pz., „Maskva švenčia pergalės dieną“, „Pergalės šventė Vilniuje“, *Tiesa*, 1946 m. gegužės 11 d. ir t. t.

(60) Pz., straipsnis „Japonijos sutriuškinimo metinės“, *Tiesa*, 1946, rugsėjo 3 d.

(61) Po Rusijos „išlaisvinimo“ iš buržuazinės visuomenės santvarkos 1917 m. spalio 23-iąją ši data buvo integruota į Sovietinės Rusijos, o vėliau ir į visos Sovietų Sąjungos šventinių dienų kalendorių.

(62) Pz., straipsnis „Geriausia dovana Didžiojo Spalio šventei“, *Tiesa*, 1946 m. spalio 2 d. ir pan.

lapkričio 7 d.“ (ar labai panašiu) pasirodydavo laikraščiuose dar pavasarį. Atitinkamai laikraščiuose raportuota, kaip sėkmingai sekėsi įvykdyti metinį planą (visų pirma grūdų paruošų) (63), pranešta apie sėkmingą tokių darbų vykdymą iš atskirų apylinkių, atskiros leidinio vietos buvo skirtos „garbės lentoms“ su nuotraukomis tų, kurie įvykdė darbo uždavinius „virš plano“ ir pan.

Prieš šventę buvo publikuojami VKP(b) CK parengti, šventei pritaikyti ir naudotini lozungai (pvz., „Mobilizuokime visas jėgas į kovą dėl grūdų ir pieno paruošų užbaigimo Didžiosios Spalio šventės garbei“, „Iškovokime teisę pirmųjų tarpe raportuoti draugui STALINUI apie grūdų paruošų plano įvykdymą“, „Daugiau raudonųjų gurguolių su grūdais Tėvynei“ (64), „Su Lenino vėliava, Stalino vadovaujami – pirmyn į komunizmą“ (65), „Tegyvuoja didžioji bolševikų partija, Lenino-Stalino partija, mūsųose užgrūdintas tarybinės liaudies avangardas, mūsų pergalių įkvėpėjas ir organizatorius“ (66) ir pan.). Spalio revoliucijos metinių proga iš anksto buvo publikuojami tarybinę santvarką šlovinantys straipsniai, pvz., „Tarybinė santvarka – mūsų galios šaltinis“ (67), „Didžiąją šventę sutinkant“, A. Sniečkaus straipsnis „Lietuvių tauta broliškoje TSRS tautų šeimoje“ (68), laiškai „TSRS Ministrų Tarybos Pirmininkui Draugui J. V. Stalinui“ (69), proginiai eilėraščiai (70) ir pan. Šios šventės akcentavimas sąlyginai gali reikšti ir tai, kad norėta sukurti bendrą sovietinę šventę, kuri turėjo išstumti vietines Sąjungos tautų rudens – derliaus nuėmimo – ir kitas šventes.

Šūkiei buvo publikuojami ir pačios šventinės dienos laikraščio numeriuose (pvz., „Tegyvuoja Didžiosios Spalio Socialistinės revoliucijos 29-osios metinės. Tegyvuoja tarybinės liaudies vadas – didysis Stalinas“, „Su Lenino vėliava, Stalino vadovaujami – pirmyn į naują tarybinės Tėvynės suklestėjimą, į pilnutinę komunizmo pergalę mūsų šalyje“ (71) ir t. t.), taip pat ir didelė Stalino nuotrauka pirmame laikraščio puslapyje, atitinkamos sovietinę sistemą šlovinančios publikacijos (72).

Praėjus šioms šventinėms dienoms, buvo publikuojami straipsniai apie įvykusius šventei skirtus renginius (pvz., straipsniai „Karinis paradas ir darbo žmonių demonstracija Raudonojoje aikštėje“, „Karinis paradas ir darbo žmonių demonstracija Vilniuje“), jų metu aukštas pareigas Rusijoje ir Lietuvoje ėjusių komunistų kalbos, atitinkamos nuotraukos iš karinio ir darbo žmonių parado (beje, lietuvių „darbo liaudį“ iliustruodavo

(63) *Tiesa*, 1947 m., 1948 ir kt.

(64) *Tiesa*, 1946 m. spalio 22 d.

(65) *Tiesa*, 1947 m. lapkričio 2 d.

(66) *Tiesa*, 1948 m. lapkričio 2 d.

(67) *Tiesa*, 1947 m. lapkričio 5 d.

(68) *Tiesa*, 1947 m. lapkričio 6 d.

(69) *Tiesa*, 1947 m. lapkričio 5 d.

(70) Pz., K. Korsakas, „Spalio diena“, *Tiesa*, 1947 m. lapkričio 6 d.

(71) *Tiesa*, 1946 m. lapkričio 7 d.

(72) Pz., straipsnis „Didžiosios Spalio Socialistinės revoliucijos 29-osios metinės“, kuriame publikuojamas A. A. Ždanovo pranešimas iškilmingame Maskvos tarybos posėdyje 1946 m. lapkričio 6 d.; straipsnis „Iškilmingas posėdis Vilniuje, lapkričio 6-tą dieną, skirtas Didžiosios Spalio Socialistinės revoliucijos 29-osioms metinėms paminėti“; J. Paleckio straipsnis „Spalio revoliucija ir lietuvių tauta“, *Tiesa*, 1946 m. lapkričio 7 d.; straipsniai „Tegyvuoja didžioji Tarybų Sąjunga – patikima taikos ir saugumo, tautų laisvės ir nepriklausomybės tvirtovė“, „Didžiosios šventės išvakarėse“, straipsniai su antrašte „Su Didžiąją spalio vėliava: kas buvo nieks, tas tapo viskuo“, *Tiesa*, 1948 m. lapkričio 6 d. ir t. t.

lietuvių tautiniais kostiumais apsirengę dalyviai), gausybė įvairių sveikinimų, skirtų „TSRS Ministrų Tarybos Pirmininkui Draugui J. V. Stalinui“ (73), straipsniai „Visa šalis iškilmingai minėjo Didžiosios Spalio Socialistinės revoliucijos 30-ąsias metines. Tarybinė liaudis dar kartą pademonstravo savo begalinį atsidavimą ir meilę bolševikų partijai, tarybinei vyriausybei, didžiajam STALINUI“, „Iškilmingas posėdis Didžiajame teatre Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos trisdešimtmečio garbei“, „Kariuomenės paradas ir darbo žmonių demonstracija Vilniuje“ (74), „Šlovė Tarybų Sąjungos Didvyriams ir Socialistinio darbo Didvyriams – geriausiems mūsų Tėvynės sūnams ir dukroms“, „Nenugalimoji komunizmo vėliava“ (75), „Spalio iškilmės Maskvoje“, „Paradas ir darbo demonstracija Vilniuje“, „Didžiosios Spalio Socialistinės revoliucijos 32 metų minėjimas Tarybų Lietuvos miestuose ir kaimuose“ (76) ir kt.

Nemažai dėmesio to meto spaudoje buvo skiriama dar vienai sovietinei šventei – Stalino konstitucijos metinėms gruodžio 5 d. pažymėti. Šia proga publikuoti socializmą ir Staliną šlovinantys šūkiai, pvz., „Tegyvuoja socializmo šalies konstitucijos kūrėjas – DIDYSIS STALINAS“, atitinkami straipsniai (pvz., „Gaivinanti Stalino konstitucijos jėga“, „Stalino konstitucija – mūsų šviesios ateities laidas“ „Šiandien visos liaudies šventė – Stalino Konstitucijos diena“, „Stalino Konstitucijos dienos minėjimas Vilniuje“ (77) ir t. t.), proginiai eilėraščiai (78).

Išskirtinis dėmesys buvo teikiamas ir sausio 21 dienai – Lenino mirties metinių paminėjimams. Tos dienos laikraščių numeriuose buvo publikuojami su minėtina diena susiję straipsniai (pvz., „Stalinas – tai Leninas šiandien“, „Lenino keliu, Stalino vadovaujami“, „Lenino muziejyje“) (79). Pošventinės dienos numeriuose buvo pristatomi vykę progai pažymėti skirti renginiai (pvz., straipsniai „Iškilmingas gedulo posėdis Vilniuje“ (80), „Visos Tarybų šalies darbo žmonės iškilmingai paminėjo didžiojo bolševikų partijos ir Tarybų valstybės kūrėjo V. I. Lenino mirties 25-ąsias metines“ ir pan.).

Vasario mėnesį spaudoje atsispindėjo ir nuo 1947 m. Sovietų Sąjungoje pažymima Tarybinės Armijos diena. Atitinkamai tos dienos *Tiesos* numeriuose publikuotos Stalino nuotraukos, progai pritaikyti šūkiai (pvz., „Tegyvuoja Tarybinės Armijos 29-osios metinės. Tegyvuoja tarybinės liaudies vadas didysis STALINAS“ (81), „Tegyvuoja Tarybinė Armija, trisdešimt metų budriai saugojanti socialistinės šalies laimėjimus“ (82) ir pan.), straipsniai „Tarybinė Armija, Armija išvaduotoja“, „Didžioji Tarybinės Valstybės Armija“, „Diena Tarybinės Armijos Centrinuose namuose“ (83), „Šiandien Tarybų šalis pažymi savo Ginkluotųjų Pajėgų 31 metines“, „Didvyriškoji tarybinė armija“ (84) ir kt. Kitos dienos

(73) *Tiesa*, 1946 m. lapkričio 10 d., 1947 m., lapkričio 10 d., 1948 m. lapkričio 11 d., 1949 m. lapkričio 7 d. ir kt.

(74) *Tiesa*, 1947 m. lapkričio 10 d.

(75) *Tiesa*, 1949 m. lapkričio 6 d.

(76) *Tiesa*, 1949 m. lapkričio 10 d.

(77) *Tiesa*, 1947 m. gruodžio 5 d.

(78) Pvz., J. Šimkus, „Stalino konstitucijai“, *Tiesa*, 1946 m. gruodžio 5 d.

(79) *Tiesa*, 1947 m. sausio 21 d.

(80) *Tiesa*, 1947 m. sausio 22 d.

(81) *Tiesa*, 1974 m. vasario 23 d.

(82) *Tiesa*, 1948 m. vasario 22 d.

(83) *Tiesa*, 1947 m. vasario 23 d.

(84) *Tiesa*, 1949 m. vasario 23 d.

numeriuose atitinkamai buvo publikuojami straipsniai apie progai paminėti skirtus renginius, pavyzdžiui, „Tarybų Lietuvos darbo žmonės su pakilimu minėjo 29-ąsias Tarybinės Armijos metines“ (85).

Poreikį įtraukti moteris į Sovietų Sąjungos ūkį, kuriam pokariu itin reikėjo darbo rankų, atspindi kovo 8 d. išskyrimas iš kitų kalendoriaus dienų (86). Pvz., 1947 m. išspausdintame VKP(b) CK nutarime „Dėl Tarptautinės moterų dienos – kovo 8-osios“ (87) yra daug lozunginių kreipinių į moteris: „Tarybinės moterys! Glaudžiau sutelkite savo eiles apie Lenino-Stalino partiją! Kovokite dėl tolesnio Tarybų valstybės sustiprinimo, dėl naujo mūsų socialistinės Tėvynės suklestėjimo!“ Atitinkamą ideologiją atspindi ir tos dienos straipsniai (pvz., „Tarybinės moterys – didi socializmo šalies jėga“) (88), vėlesni „Tarptautinės Moters Dienos kovo 8-osios VKP CK nutarimai“ (pvz., „Komunistų partija ir Tarybų valdžia įvykdė visišką politinį bei ekonominį moterų lygiateisiškumą, įtraukė milijonus dirbančiųjų moterų į pirmosios pasaulyje socialistinės valstybės kūrimą“) (89). Norint parodyti šios dienos tarptautiškumą, publikuoti įvairūs straipsneliai tema „Tarptautinės moters dienos minėjimas užsienyje“ (90). Siekiant sukurti teigiamą laimingos dirbančios tarybinės moters įvaizdį, kaip ir kitų švenčių atveju, pasitelktas pats populiariausias sovietinis propagandinis metodas – „laimingų“ sovietinių moterų padėties lyginimas su negatyvia beteisiška kapitalistinių valstybių moterų padėtimi.

Išskirtinio dėmesio sovietiniuose ritualiniuose metuose sulaukė ir dienos, skirtos paminėti svarbias neseniai didelę pergalę Antrajame pasauliniame kare laimėjusios sovietų armijos atskirų padalinių dienas – Tarybinės artilerijos diena, TSRS Oro laivyno diena, Tankistų diena ir kt. Visoms šioms dienoms buvo skiriami specifiniai lozungai, padalinių svarbą iliustruojantys straipsniai, aprašomi paminėjimui skirti renginiai ir t. t. Tarybinės artilerijos dieną, žymėtą lapkričio mėnesį, lydėjo šūkiai „Tegyvuoja šaunūs stalininiai artileristai“ (91), „Šiandien – tarybinės Artilerijos diena“ (92), straipsniai „Artilerijos diena“ (93), „Tegyvuoja šaunioji tarybinė artilerija“ (94), „Stalininė artilerija“ (95), Stalino ir Vasilevskio įsakymai, atitinkamai progai parašytos eilės (96) ir kt. Liepos 18 d. pažymimą TSRS Oro laivyno dieną lydėjo šūkis „Šiandien tarybinė liaudis švenčia TSRS Oro laivyno dieną“, straipsniai „Galingoji tarybų šalies aviacija“, „Stalininė aviacija – tarybų ša-

(85) *Tiesa*, 1947 m. vasario 25 d.

(86) Kovo 8 d. kilmė siejasi su kovomis už „moterų teises“. 1857 m. Niujorke streikavo fabrikų darbininkės, reikalavusios 10 valandų trukmės darbo dienos, kitų darbo sąlygų pagerinimo, taip pat lygaus atlyginimo su vyrais. 1910 m. tarptautinėje moterų socialisčių konferencijoje, vykusioje Kopenhagoje, K. Cetkin pasiūlė švęsti kovo 8 d. kaip moterų kovos už lygias teises dieną. Vėliau šios dienos paminėjimai vyko įvairiose šalyse. Sovietų Sąjungoje diena paskelbta valstybine švente, o nuo 1965 m. ši diena tapo nedarbo diena.

(87) *Tiesa*, 1947 m. kovo 7 d.

(88) *Tiesa*, 1947 m. kovo 8 d.

(89) *Tiesa*, 1948 m. kovo 8 d.

(90) *Tiesa*, 1949 m. kovo 11 d.

(91) *Tiesa*, 1946 m. lapkričio 24 d.

(92) *Tiesa*, 1947 m. lapkričio 23 d.

(93) *Tiesa*, 1946 m. lapkričio 24 d.

(94) *Tiesa*, 1948 m. lapkričio 21 d.

(95) *Tiesa*, 1949 m. lapkričio 20 d.

(96) Pvz., A. Jonynas, „Mūsų artilerija“, *Tiesa*, 1947 m. lapkričio 23 d.

lies pasididžiavimas“ (97) „TSR Sąjungos Oro laivyno diena“ (98) ir t. t. Rugsėjo mėnesį, pažymint Tarybinių tankistų dieną, buvo akcentuojama tankų ir visos juos gaminančios pramonės svarba, piešti istoriniai pergales lėmusieji karo momentai, publikuoti straipsniai apie narsius tankistus ir t. t.

Kiek mažiau, palyginti su aptartosiomis sovietinėmis šventėmis, spaudoje buvo pažymimos ir kitos sovietiniu laikotarpiu minėtos dienos, kurių metu nepamiršta pasidžiaugti atitinkamais „sovietinės liaudies pasiekimais“, pavyzdžiui, tokiomis dienomis buvo Bolševikinės spaudos diena, Radijo diena, Geležinkelininkų diena ir t. t.

Greta visasąjunginių švenčių LTSR spaudoje buvo pažymimos ir specifinės sovietų Lietuvai „aktualios“ šventės, pavyzdžiui, vadinamosios „Tarybų Lietuvos išvadavimo dienos“ – sausio 28 d. – proga publikuoti straipsniai „Tarybų Lietuvos išvadavimo trečiosios metinės“, „Vokiškųjų grobikų sugriauta tarybinėje santvarkoje atstatyta“ (99) ir kt. Vadinamųjų „Tarybų Lietuvos įkūrimo metinių“ proga paskelbti straipsniai „Šiandien mūsų respublikos darbo žmonės švenčia aštuntąsias Tarybų Lietuvos įkūrimo metines, Tegyvuoja ir teklesti Tarybų Lietuvai“, „Su Lenino-Stalino vėliava lietuvių tauta žengia į laimę ir suklestėjimą“ (100) ir kt., atitinkami eilėraščiai (pvz., T. Tilvyčio eilėraštis „Stalininiams Lietuvos kūrėjams“). „Pirmosios Tarybų valdžios paskelbimo Lietuvoje“ metines žymėjo straipsniai „Šiandien sukanka 30 metų, kai mūsų krašto darbo žmonės, vadovaujami bolševikų partijos, paskelbė Tarybų valdžią Lietuvoje“, „1918–1948“, „Tarybų valdžios įsikūrimo Lietuvoje trisdešimtosios metinės“ (101) ir kt.

Be pastovių sovietinio kalendoriaus švenčių, nagrinėjamo laikotarpio spaudoje buvo pažymimos ir tam tikros proginės šventės, pavyzdžiui, visoje Sovietų Sąjungoje itin iškilmingai buvo paminėtas Maskvos 800-ųjų metų jubiliejus. Jam buvo skirta labai daug publikacijų ir Lietuvos spaudoje, pvz., 1947 m. rugsėjo 9 d. publikuotas Stalino sveikinimas, straipsnis „800 metų sukaktuvių dieną lietuvių tauta siunčia karščiausius sveikinimus mūsų šalies sostinei – Maskvai“, J. Baldžiaus straipsnis „Maskvos reikšmė lietuvių kultūroje“ ir pan. Daug dėmesio buvo skirta ir A. Puškino 150-osioms gimimo metinėms pažymėti (102). Minint K. Markso raštų šimtmetį, 1948 m. vasario 28 d. *Tiesos* antraštėje įrašytas šūkis „Tegyvuoja Markso-Engelso-Lenino-Stalino vėliava“, publikuotas straipsnis „Didžiojo mokslinio komunizmo dokumento šimtmetis“ ir t. t. Atitinkamai iškilmingai paminėtas komunistų partijos istorijos leidimo dešimtmetis: „Šiandien sukanka dešimt metų nuo stalinistinės mokslinės VKP(b) istorijos trumpojo kurso išleidimo“, „Nemirštamas Stalininis veikalas“ (103) ir kt. Spaudoje išskirtinai buvo minimos ir trisdešimtos komjaunimo įkūrimo metinės: „Bolševikinis sveikinimas Lenino-Stalino komjaunimui“, paskelbta daug straipsnių po bendra antrašte „Šlovė didvyriškam Lenino-Stalino komjaunimui – daugiamilijoninio mūsų jaunimo avangardui“ (104) ir t. t. Labai daug dėmesio 1949 m. buvo skiriama Stalino 70-mečiui pažymėti. Jam ruošti žmonės pradėta raginti jau nuo gruodžio mėn. pradžios: „Pažymėkime draugu J. V. Stalino gimimo 70 metines naujais gamybiniais

(97) *Tiesa*, 1948 m. liepos 18 d.

(98) *Tiesa*, 1949 m. liepos 17 d.

(99) *Tiesa*, 1948 m. sausio 28 d.

(100) *Tiesa*, 1948 m. liepos 21 d.

(101) *Tiesa*, 1948 m. gruodžio 16 d.

(102) Atitinkami straipsniai *Tiesoje* buvo spausdinami visą 1949 m. birželio mėn.

(103) *Tiesa*, 1948 m. spalio 1 d.

(104) *Tiesa*, 1948 m. spalio 29 d.

laimėjimais“ (105), vėliau publikuota daug atitinkamų straipsnių apie savanoriškai plintantį socialistinį darbo lenktyniavimą (metalurgų, mechanizatorių ir kt.). Tam pranešti praktiškai buvo skirtas visas gruodžio mėnuo. Stalino gimtadienis iškilmingai paminėtas gruodžio 21 d., o gruodžio 22 d. publikuotas straipsnis apie šia proga įvykusį iškilmingą posėdį Maskvoje, gruodžio 23 d. – straipsniai, kaip visi Sąjungos žmonės visur šventė savo vado jubiliejų ir t. t. Atitinkamos progos išskirti tam tikras dienas metiniame cikle buvo įvairūs formalūs rinkimai (į vietines tarybas, į Aukščiausią tarybą ir pan.), pavyzdžiui, praėjus vietiniams rinkimams, rašomas straipsnis „Lietuvos darbo žmonių pergalės šventė“ (106) ir kt.

BENDRI KALENDORINIŲ ŠVENČIŲ DISKURSO BRUOŽAI 1953–1964 m.

Atitinkamas propagandinis, „iš viršaus“ nuleidžiamas švenčių vaizdavimas spaudoje liko ir postalininiu laikotarpiu, tik jame atsispindi šiek tiek kitokie ideologiniai uždaviniai, visų pirma klestinčio sovietinio ūkio vaizdavimas. Pavyzdžiui, straipsnyje „Tarybinės spaudos uždaviniai“ rašoma: „Spauda turi padėti partinių, tarybinių ir ūkinių darbuotojų kadrams, visiems darbo žmonėms giliau įsisąmoninti esmę partijos nubrėžtų priemonių liaudies ūkiui toliau išvystyti <...>. Reikia ryškiau rodyti daugiapusišką tarybinių žmonių kuriamąją darbą, didingą šalyje vykstančio masių gamybinio pakilimo vaizdą...“ (107). Spaudoje buvo pristatomi įvairūs naujaisi sovietinės ekonomikos pasiekimai, renginiai tiems pasiekimams pademonstruoti ir t. t.

Drauge suintensyvėjo dėmesio sportui, profesiniam ugdymui, meninei saviveiklai demonstravimas, tam tikrų liaudies meno formų (pvz., dainų švenčių) naudojimas propagandai. *Tiesoje* rašoma: „Meninė saviveikla yra viena iš svarbių ideologinio darbo sričių <...> jos vystymusi turi rūpintis partinės organizacijos <...> juo meninės saviveikla plačiau išvystyta, juo ji yra masiškesnė, tuo žymiai mažiau žmonių sąmonėje gali laikytis įvairūs prietarai ir praeities liekanos...“ (108). Taip iš dalies buvo bandoma nukreipti dėmesį nuo realaus domėjimosi nacionaliniais klausimais. Kita vertus, 1959 m. Lietuvos KP suvažiavime vėl pasisakyta už nacionalinių liekanų naikinimą „stiprinant tautų draugystę“.

Nagrinėjamo laikotarpio laikraščiuose toliau buvo publikuojami prieš dvasininkus nukreipti straipsniai, laikytasi aktyvios antikrikščioniškos pozicijos (109).

Ryškiau nagrinėjamo laikotarpio straipsnių tonas pasikeičia po 1956 m. vasario mėnesio XX komunistų partijos suvažiavimo bei po TSKP CK nutarimo „Dėl asmenybės kulto ir jo padarinių įveikimo“, publikuoto *Tiesoje* 1956 m. liepos 3 d., o vėliau pristatyto ir komentuoto kaip „didelės istorinės reikšmės dokumentas“. Tada iš viešojo diskurso dingo Stalino vardas ir Stalino citavimas. Spaudoje pradedama rašyti ir apie Maskvos atkurtus „kontroliuojamus“ ryšius su užsieniu. 1960 m. vykęs TSKP XXII suvažiavimas paskelbė, kad proletariato diktatūra atliko savo misiją ir socializmas Sovietų Sąjungoje jau yra sukurtas. Faktiškai tai reiškė, kad atsisakoma „klasių kovos“. Nepaisant to, sovietinė ideologija ir toliau liko vienintelė ir nekritikuojama.

(105) *Tiesa*, 1949 m. gruodžio 7 d.

(106) *Tiesa*, 1948 m. sausio 19 d.

(107) *Tiesa*, 1954 m. gegužės 6 d.

(108) *Tiesa*, 1954 m. rugsėjo 9 d.

(109) Laikraščiuose toliau buvo publikuojami prieš dvasininkus nukreipti straipsniai, pvz., A. Rudzinsko straipsnis „Lietuvos tautos priešų tarnyboje“ (*Tiesa*, 1954 m. gegužės 6 d.).

Pagrindinės spaudoje vaizduojamos šventės N. Chruščiovo valdymo laikais liko tos pačios. Propagandiniai dalykai bei šioks toks realus materialių žmonių gyvenimo sąlygų pagerėjimas sąlygojo ir daugiau dėmesio švenčių aprašymams, spaudoje jų buvo kur kas daugiau nei anksčiau.

KONKREČIŲ METINIŲ ŠVENČIŲ DISKURSAS 1953–1964 m. SPAUDOJE

Pirmi metiniai laikraščių numeriai, kaip ir anksčiau, pažymėdavo Naujųjų metų dieną. Toliau buvo skelbiamas šūkis „Su Naujaisiais metais, draugai!“ (110), aukštas pareigas užimančių asmenų oficialūs sveikinimai (111), naujus gerus laikus numatantys ar pristatantys apžvalginiai straipsniai (pvz., „Į naujas pergales“, „Linksmi ir džiaugsmingi Naujieji Metai Tarybų Lietuvoje“ (112), „Tėvynės saulėje stiprėjame kas metai“ (113), „Už džiaugsmą, už laimę, už komunistinę ateitį“ (114) ir kt.), straipsneliai apie praėjusiais metais įvykdytus ir viršytus metinius planus (115) ar skatinantys dirbti dar geriau ateinančiais metais (116), proginiai eilėraščiai (117), kitokio pobūdžio grožiniai kūriniai (118), atitinkami paveikslėliai ir nuotraukos (119). Praėjus Naujųjų metų dienai, buvo publikuojamai straipsniai apie šios šventės sutikimo akimirkas Maskvoje ir atskirose Lietuvos vietose (120).

Ypač daug dėmesio to meto ideologijoje ir atitinkamai spaudoje buvo skiriama naujamečių švenčių vaikams populiarinimui. Ne viename straipsnelyje rašyta apie komunistų partijos aktyvistų vaikams mokyklose, įmonių ir kolūkių klubuose bei kitur organizuotas Naujųjų metų šventes. Buvo pabrėžiamas šventės linksmumas, aprašomas švenčių scenarijus (nurodoma, kad buvo organizuojama meninė veikla, dovanojamos dovanos ir t. t.), publikuotos nuotraukos iš organizuotos šventės. Nuotraukose dažniausiai būdavo vaizduojami šventiškai aprengti vaikai prie papuoštos eglutės, taip pat ir senis šaltis, dėvintis balsvus drabužius ir rankoje laikantis ilgą lazdą (121). Daug dėmesio buvo teikiama šventinių

(110) *Tiesa*, 1954 m. sausio 1 d., 1956 m. sausio 1 d., 1959 m. sausio 1 d., 1961 m. sausio 1 d. ir kt.

(111) Pvz., „TSRS Aukščiausios Tarybos Prezidiumo Pirmininko drg. K. J. Vorosilovo naujametinė kalba“, *Tiesa*, 1954 m. sausio 1 d.; „Tarybinei liaudžiai TSKP CK, TSRS AT Prezidiumo ir TSRS Ministrų Tarybos sveikinimai Naujų Metų proga“, *Tiesa*, 1961 m. sausio 1 d. ir kt.

(112) *Tiesa*, 1954 m. sausio 1 d.

(113) *Tiesa*, 1956 m. sausio 1 d.

(114) *Tiesa*, 1959 m. sausio 1 d.

(115) *Tiesa*, 1954 m. sausio 1 d.

(116) Pvz., straipsnis „Į naują kolūkinio kaimo pakilimą 1954 metais“, *Tiesa*, 1954 m. sausio 1 d.

(117) Pvz., V. Valsiūnienė, „Kurantams aidint“, V. Reimeris, „Sutikimas“, *Tiesa*, 1954 m. sausio 1 d.; K. Kubilinskas, „Naujųjų metų naktį“, *Tiesa*, 1959 m. sausio 1 d.; E. Mieželaitis, „Šią naktį“, *Tiesa*, 1961 m. sausio 1 d. ir kt.

(118) Pvz., R. Lukinsko apsakymas „Naujieji metai“, *Tiesa*, 1954 m. sausio 1 d.; J. Bulotos feljetonas „Naujametiniai manevrai“, *Tiesa*, 1959 m. sausio 1 d. ir t. t.

(119) Pvz., nuotrauka „Plačiosios Tarybų šalies sostinė – Maskva nakties metu“, kurioje pavaizduoti Kremliaus bokštai (*Tiesa*, 1954 m. sausio 1 d.); nuotrauka, kurioje papuošta eglutė ir toluoje apšviesta Gedimino pilis, fotomontažas su Seniu šalčiu (*Tiesa*, 1959 m. sausio 1 d.) ir kt.; „Senio šalčio ir snieguolės nuotrauka“, kurios paantraštėje įvardyti konkretūs jais persirengę artistai (*Tiesa*, 1959 m. sausio 3 d.) ir t. t.

(120) Pvz., „Naujųjų metų eglutė ir jaunimo balius-maskaradas Didžiuosiuose Kremliaus rūmuose“, *Tiesa*, 1954 m. sausio 1 d.; „Naujametinė eglutė Didžiuosiuose Kremliaus rūmuose“, „Jaunimo kukių balius Didžiuosiuose Kremliaus rūmuose“, *Tiesa*, 1954 m. sausio 2 d.; „Naujų Metų sutikimas Kremliuje“, „Naujų metų eglutė Kremliuje“, *Tiesa*, 1959 m. sausio 3 d. ir t. t.

(121) Pvz., *Tiesa*, 1954 m. sausio 1 d.

eglučių puošimui. Didžiuosiuose miestuose, ypač Maskvoje, stengtasi jų papuošti kuo daugiau, to siekta ir kitose Sovietų Sąjungos vietovėse (122). Beje, jeigu šventė buvo organizuojama Kremliuje ir skirta jaunimui, tada, rašant apie ją buvo pabrėžiama, kad šventės dalyviai, šokėjai buvo apsirengę nacionaliniais kostiumais, buvo pardavinėjami sovietinių tautų nacionaliniai suvenyrai ir pan. (123). Beje, prisimintina, kad tuo metu moksleivių atostogos prasidėdavo tik prieš naujus metus, taigi moksleiviai neturėjo laisvų dienų per Kalėdas (124), ir tai taip pat turėjo padėti nukreipti žmonių dėmesį nuo krikščioniškų (kartu ir su tautiniu tapatumu susijusių) Kalėdų į pasaulietiškus Naujuosius metus. Kai kuriais metais apie ateinančius Naujuosius metus buvo kalbama ir jų išvakarėse, publikuoti atitinkami straipsniai (125).

Chruščiovinio laikotarpio pradžioje, kaip ir Stalino laikais, dar buvo pažymima sausio 21 d. – V. I. Lenino mirties metinių diena: buvo publikuojama didelė Lenino nuotrauka, jo darbus šlovinantys straipsniai (126), diena skirti šūkiei (127), kitą dieną ar šiek tiek vėliau – straipsniai apie Lenino mirties metinių paminėjimo renginius Maskvoje ir Lietuvoje. Palaipsniui nagrinėjamu laikotarpiu šią dieną pradėjo keisti Lenino gimimo dienos paminėjimas balandžio 22 dieną. Nuo 1956 m. balandžio 22 d. spaudoje pasirodo itin daug straipsnių, skirtų Leninui paminėti, atitinkamų Leniną šlovinančių kūrinų (pvz., T. Tilvyčio eilėraštis „Daina apie Leniną“), pareigūnų kalbų. Praėjus kelioms dienoms po šios dienos buvo skelbiama informacija apie iškilmingus posėdžius, skirtus Lenino gimimo metinėms (128), apie ta progą tam tikriems asmenims suteiktas Lenino premijas ir t. t.

Nagrinėjamo meto laikraščiuose visuomet išskirtinai buvo pažymima vasario 23-ioji. Laikraščių paantraštes lydėjo šūkiei „Tegyvuoja mūsų didžioji socialistinė tėvynė“ ir pan., publikuoti straipsniai apie sovietinę armiją (129). Toliau buvo minima ir kovo 8 diena. Nutarimai šios dienos proga (130), straipsniai apie dirbančių moterų nuopelnus publikuojami dar kurį laiką prieš kovo 8-ąją. Buvo skelbiami atitinkami lozungai (pvz., „Rytoj Tarptautinė moters diena – kovo 8-oji. Sveikiname tarybines moteris ir karštai linkime joms naujų darbo laimėjimų visose liaudies ūkio, mokslo ir kultūros šakose“) (131), oficialių

(122) Pvz., 1954 m. sausio 7 d. numeryje rašoma, kad Maskvoje buvo papuošta per 130 eglučių.

(123) *Tiesa*, 1954 m. sausio 2 d.

(124) Pvz., 1954 m. sausio 1 d. *Tiesoje* rašoma: „jau trečia diena kai prasidėjo mokinių atostogos...“.

(125) Pvz., „Žengiant į Naujus Metus“, „Naujųjų Metų išvakarėse“, straipsniai po antrašte „1957 metus pasitinkant“, *Tiesa*, 1956 m. gruodžio 30 d.; „Darbo pergalėmis pasitikime 1960 metus“, *Tiesa*, 1959 m. gruodžio 31 d. ir kt.

(126) Pvz., „Lenino idėjos nemirštamos“, „Nenugalimoji leninizmo vėliava“ ir pan., *Tiesa*, 1954 m. sausio 21 d.

(127) „Šiandien sukanka 86 metai nuo tos dienos, kai gimė revoliucijos genijus, Komunistų partijos ir pirmosios pasaulyje socialistinė valstybės įkūrėjas, visų šalių darbo žmonių vadas ir mokytojas – V. I. LENINAS“, „Lenino idėjos gyvena ir nugalė“ ir t. t., *Tiesa*, 1956 m. balandžio 22 d.

(128) *Tiesa*, 1956 m. balandžio 22 d. ir vėliau. Pvz., straipsniai „Leninizmas gyvuoja ir nugalė“, „Dėl lenininių premijų paskyrimo“, *Tiesa*, 1961 m. balandžio 22 d.; „Leninizmas – mūsų epochos vėliava“, *Tiesa*, 1961 m. balandžio 23 d. ir t. t.

(129) Pvz., „Didžioji Liaudies šaunioji armija“, „TSRS Ginkluotųjų pajėgų 36-osioms metinėms“, *Tiesa*, 1954 m. vasario 23 d.; „Didvyriškosios liaudies didvyriškoji armija“, „Rytoj – Tarybinės Armijos ir Karinio Jūrų laivyno diena“, *Tiesa*, 1959 m. vasario 22 d. ir t. t.

(130) „TSKP CK nutarimas Dėl tarptautinės moters dienos“, *Tiesa*, 1954 m. kovo 7 d.

(131) *Tiesa*, 1954 m. kovo 7 d.

asmenų kreipimaisi (132) bei šiai progai adaptuoti straipsniai (133). Šiek tiek dėmesio to meto spaudoje skirta ir gegužės 9 dienai, publikuoti pavieniai sovietų pergalę Antrajame pasauliniame kare primenantys straipsniai (134).

Ir toliau didžiausia sovietų pavasario švente vadinamojo „atšilimo“ laikais išliko Gegužės pirmoji. Nuo balandžio mėnesio laikraščiuose buvo publikuojami straipsniai, skatinantys socialistinių lenktyniavimą įvairiose veiklos srityse (pvz., „Vystykime socialistinių lenktyniavimą Gegužės pirmosios garbei“), iš anksto buvo skelbiami „TSKP CK ŠŪKIAI gegužės pirmajai“, kurie naudoti iki pat gegužės 1 d. (pvz., „Su Markso-Engelso-Lenino-Stalino vėliava, Komunistų partijai vadovaujant – pirmyn, į komunizmo pergalę“ (135), „Tegyvuoja Gegužės pirmoji – darbo žmonių tarptautinio solidarumo diena, visų šalių darbininkų brolybės diena“ (136), „Tegyvuoja Tarybų Sąjungos Komunistų Partija – didžioji įkvepianti ir vadovaujanti tarybinei liaudžiai jėga kovoje už komunizmo pastatymą“ (137) ir t. t.), atitinkamai girtasi įvairiausia naujais laimėjimais (138).

Gegužės 1 dieną buvo publikuojami TSRS gynybos ministrų įsakymai, progai skirti straipsniai (139). Gegužės 1 dienos numeriuose buvo populiarūs ir įvairūs fotomontažai, kuriuose buvo vaizduojami džiaugsmingai nusiteikę lietuviai, apsirengę tautiniais drabužiais, Lenino paminklas, žydintys medžiai ir pan. Taip pat buvo skelbiami straipsniai, kuriuose kalbėta apie tai, kad diena „švenčiama visapusiško pakilimo sąlygomis“ (140) ir pan. Praėjus kelioms dienoms po Gegužės pirmosios, spaudoje buvo pateikiami reportažai apie tai, kaip iškilmingai ir džiaugsmingai ši šventė švęsta Rusijoje ir Lietuvoje (141), nurodomi pagrindiniai šventės akcentai – karinis paradas ir darbo žmonių demonstracijos.

Didžiausia laikotarpio metinė rudens šventė, kaip ir anksčiau, buvo Didžiojo spalio šventė. Spalio mėnesį papildavo straipsniai, raginantys sparčiau dirbti ruošiantis Spalio šventei, „Didžiojo Spalio garbei“ užbaigti visus rudens darbus. Iš anksto, kaip ir prieš gegužės 1-ąją, buvo skelbiami „TSKP CK šūkiu Didžiojo Spalio socialistinės revoliucijos

(132) Pvz., „TSKP CK kreipimasis „Tarybinėms moterims“, *Tiesa*, 1961 m. kovo 8 d.

(133) Pvz., straipsnis „Darbininkėms, kolūkietėms, mokslo, technikos, švietimo, kultūros ir sveikatos apsaugos veikėjoms, visoms tarybų Sąjungos moterims“, daug straipsnių su bendra antrašte „Aktyvios kovotojos už komunizmo pergalę“, *Tiesa*, 1956 m. kovo 8 d.; straipsniai su antrašte „Aktyvios kovotojos už septynmečio įvykdymą“, *Tiesa*, 1959 m. kovo 8 d. ir t. t.

(134) Pvz., „Didžioji Tarybinės liaudies pergalė“, *Tiesa*, 1954 m. gegužės 9 d.; „Istorinę tarybinės liaudies pergalę pažymint“, *Tiesa*, 1956 m. gegužės 9 d.; „Istorinė pergalė“, „Jie kovojo už pergalę“, „Taikos nelaukiama – taika iškovojama“, *Tiesa*, 1959 m. gegužės 9 d. ir kt.

(135) *Tiesa*, 1954 m. balandžio 21 d.

(136) *Tiesa*, 1954 m. gegužės 1 d.

(137) *Tiesa*, 1956 m. balandžio 19 d.

(138) Pvz., daug straipsnių su antrašte „Tarybų šalies darbo žmonės su naujais laimėjimais pasitinka Gegužės pirmąją“, *Tiesa*, 1954 m. balandžio 30 d.; „Gegužės pirmosios garbei“, *Tiesa*, 1956 m. balandžio 18 d.

(139) Pvz., J. Paleckio straipsnis „Žmonijos pavasaris“, *Tiesa*, 1956 m. gegužės 1 d.; „Su komunizmo vėliava“, *Tiesa*, 1959 m. gegužės 1 d.; „Pirmasis kosminis gegužis“, *Tiesa*, 1961 m. gegužės 1 d. ir kt.

(140) *Tiesa*, 1954 m. gegužės 1 d.

(141) Pvz., „Paradas ir demonstracija Raudonojoje aikštėje“, „Švenčių iškilmės Tarybų Lietuvoje“, *Tiesa*, 1954 m. gegužės 4 d.; „Gegužės Pirmosios paradas ir darbo žmonių demonstracija Raudonojoje aikštėje“, „Šalis Gegužės pirmosios dieną“, *Tiesa*, 1959 m. gegužės 5 d.; „Pirmyn, į komunizmo pergalę – šviesią žmonijos ateitį: Gegužės Pirmosios paradas ir darbo žmonių demonstracija Raudonojoje aikštėje“, „Vieningomis gretomis; Darbo žmonių demonstracija Vilniuje“, *Tiesa*, 1961 m. gegužės 4 d. ir t. t.

metinėms¹⁴², kurie eksplikuoti iki pat šventės ir jos metu (142). Iki šventės ir jos metu buvo giriamasi ir darbo žmonių laimėjimais (143), publikuoti įvairūs oficialių asmenų sveikiniai, o po šventės – pranešimai iš Maskvos Tarybos iškilmingo posėdžio šventei paminėti, straipsniai apie šventės garbei Maskvoje ir Vilniuje vykusius renginius, jų metu skaitytus atsakingų asmenų pranešimus ir t. t. (144). Tokios publikacijos tęsdavosi daugmaž savaitę.

Kitoms sovietinėms metų datoms pažymėti šio laikotarpio spaudoje dėmesio skiriama palyginti nedaug. Buvo pažymima gruodžio 5 d., kurią lydėdavo lozungas „Šiandien Tarybinės Konstitucijos – demokratiškiausios konstitucijos pasaulyje diena“, publikuoti konstituciją šlovinantys straipsniai (145). Spaudoje šiek tiek buvo užsimenama ir apie kitas minėtinas dienas (pvz., liepos 25 d. – TSRS karinio jūrų laivyno dieną, liepos 31 d. – Visasąjunginę geležinkelininko dieną (146) ir t. t.). 1954 m. iš *Pravdos* pagrindinio straipsnio perspausdinamas straipsnis „Tarpautinė vaikų gynimo diena“, kuri vėliau kasmet minima birželio 1 d. (147). Dėmesys spaudoje taip pat buvo skiriamas mokslo metų pabaigai (148) ir mokslo metų pradžiai.

Kaip ir ankstesniu periodu, taip ir „atšilimo“ laikų spaudoje specifinis dėmesys buvo skiriamas ir minint tam tikras konkrečias progas. Didelėmis progomis tapdavo įvairūs rinkimai (pvz., 1954 m. rinkimai į TSRS AT ir kt.). Daug dėmesio skirta ideologiškai svarbiems to meto TSRS KP XX (149), 1959 m. TSRS KP XXI (150), 1961 m. TSKP CK XXII suvažiavimams pristatyti (151) ir kt. Naujas periodo ypatumas – didelėmis šventėmis virsdavo ir plačiai spaudoje buvo nušviečiami įvairūs ekonominiai, socialiniai bei kiti to meto „laimėjimai“ (pvz., 1954 m. Lietuvių literatūros ir meno dekada Maskvoje (152), pirmos raketos paleidimas (153), Gagarino skrydis (154) ir t. t.).

(142) Pvz., „Tegyvuoja didžioji tarybinė liaudis – komunizmo statytoja“, *Tiesa*, 1956 m. spalio 25 d.

(143) Pvz., daug straipsnių su antrašte „Komunistų partijai vadovaujant – pirmyn į komunizmo pergalę“, *Tiesa*, 1954 m. lapkričio 6 d. 1959 m. šventei skiriamas Kauno HE atidarymas.

(144) Pvz., „Didžiosios Spalio Socialistinės revoliucijos 39-osioms metinėms. Draugo M. A. Suslovo pranešimas Maskvos Tarybos iškilmingame posėdyje 1956 m. lapkričio 6 d.“, *Tiesa*, 1956 m. lapkričio 7 d.; „Paradas ir sostinės darbo žmonių demonstracija raudonojoje aikštėje“, „Spalio metinių iškilmės Vilniuje“, *Tiesa*, 1956 m. lapkričio 10 d.; straipsniai su antrašte „Tarybų Lietuvos žmonės su pakilimu šventė Didįjį Spalį“, *Tiesa*, 1956 m. lapkričio 13 d.; „Vilniečiai šlovina Didįjį Spalį“, *Tiesa*, lapkričio 7 d. ir t. t.

(145) Pvz., E. Ozarskis, „Su Tarybinės konstitucijos vėliava“, *Tiesa*, 1954 m. gruodžio 5 d.; „Šiandien – TSRS konstitucijos diena“, *Tiesa*, 1961 m. gruodžio 5 d. ir kt.

(146) *Tiesa*, 1954 m.; 1959 m. ji paminima rugpjūčio 2 d.

(147) Pvz., „Tarpautinė vaikų gynimo diena“, *Tiesa*, 1956 m. birželio 1 d.

(148) Pvz., „Pirmoji egzaminų diena“, *Tiesa*, 1954 m. gegužės 21 d.

(149) Informacija apie suvažiavimą, jo metu sakytas kalbas publikuojama praktiškai visą 1956 m. vasario mėnesį.

(150) Tam skirti 1959 m. *Tiesos* sausio mėnesio antros pusės bei vasario mėnesio pradžios numeriai. Vasario 7 d. publikuojama suvažiavimo rezoliucija ir „septynmečio planas“ (1959–1965 metams). Beje, vėlesniuose straipsniuose teigiama, kad planą galima įgyvendinti kur kas greičiau: „Yra visos galimybės septynmečio planą įgyvendinti 2–3 metais anksčiau“ ir t. t.

(151) Jame kalbėta apie perėjimą iš socialistinės ekonomikos į komunistinę, nuo proletariato diktatūros valstybės prie visaliaudinės valstybės, apie nacijų suartėjimą ir tautų draugystės stiprėjimą ir t. t.

(152) Jos reportažuose demonstratyviai rodomos nuotraukos žmonių, vilkinčių lietuvių tautinius kostiumus.

(153) „Paleista tarybinė kosminė raketa“, *Tiesa*, 1959 m. sausio 4 d.

(154) Tam skiriami beveik visi 1961 m. balandžio mėnesio numeriai.

IŠVADOS

Sovietinė sistema ir sovietinė okupacija sau pateisinti sukūrė milžinišką propagandinį aparatą, plačiai naudotą ir okupuotoje Lietuvoje. Siekiant panaikinti lietuvių tautiškumą ir sukurti „bendrą“ sovietinį identitetą, plačiai pasinaudota ir kalendorinių metų restruktūrizavimu – naujai įvestomis kalendorinėmis šventėmis, kurių svarbiausios buvo Gegužės pirmosios ir Didžiosios spalio socialistinės revoliucijos minėjimai.

Aptariamo sovietinio laikotarpio kalendorinių švenčių diskursui analizuotoje spaudoje būdingas absoliutus ankstesniais laikais bei realiai to meto visuomenėje švęstų švenčių ignoravimas ir kalbėjimas tik apie naujas sovietines šventes. Vienintelė išimtis buvo palikta krikščioniško atspalvio neturėjusiems Naujiesiems metams, kurių diskursas turėjo šiokių tokių tęstinumą su senesniais laikais (pvz., papuoštos eglutės, naujų metų šventimas ir t. t.). Tiesa, pats Naujųjų metų vaidavimas, palyginti su tarpukariu, buvo specifinis. Naujųjų metų šventės šventimo propagavimas turėjo nukreipti žmonių dėmesį nuo vienos svarbiausių ir populiariausių krikščionių švenčių – Kalėdų.

Nagrinėto periodo naujai įvestų sovietinių švenčių diskurse galima išskirti keletą pasikartojančių siužetinių linijų: 1) lozungai, skirti ateinančiai bei jau atėjusiai šventei paminėti, drauge pašlovinti Staliną, komunistų partiją, sovietinę Rusiją ir pan.; 2) raginimai kuo našiau dirbti ir savo darbais pasitikti vieną ar kitą sovietinę šventę, taip pat atitinkamų darbo laimėjimų aprašymai; 3) publicistiniai ar grožiniai tekstai, pritaikyti vienai ar kitai sovietinei šventei, siekiantys pagrįsti jos prasmingumą bei jos proga šlovinantys sovietinę sistemą, komunistų partiją, Staliną ir pan.; 4) aukščiausių sovietinių pareigūnų sveikinimai darbo žmonėms vienos ar kitos šventės proga, kuriuose taip pat raginama šlovinti sovietinę sistemą, komunistų partiją, Staliną, dirbti dar našiau; 5) straipsniai, aprašantys įvykusius vienai ar kitai šventei skirtus renginius Maskvoje (karinius paradus bei darbo žmonių demonstracijas) bei Vilniuje, taip pat atskirose Lietuvos vietovėse, o kartais ir skirtingose Sovietų Sąjungos vietose ar (retkarčiais) socialistinėse užsienio šalyse (dažniausia tai karinių, darbo žmonių demonstracijų aprašymai), 6) privalomi „darbo žmonių“ dėkojimai Stalinui, partijai dėl sovietinės sistemos ir Sovietų Sąjungos sukūrimo.

Ne mažiau svarbų vaidmenį nei tekstai spaudoje atliko ir tam tikros šventės parinktos iliustracijos. Greta to, kad Stalino (ir iš dalies N. Chruščiovo) valdymo laikais praktiškai kiekvienos metinės šventės proga buvo publikuojamas Stalino portretas, nuotraukos demonstravo išorines lietuvių „liaudies kultūros“ formas. Visų pirma tai pasireiškė stilizuota lietuvių tradicine apranga vilkinčių žmonių vaidavimu sovietinių švenčių metu. Taip siekta viešai pademonstruoti esą palaikomą ir skatinamą sovietinį multikultūralizmą.

Nepaisant tam tikrų minimalių metinių švenčių J. Stalino ir N. Chruščiovo laikais diskurso ypatumų, bendras kalendorinių švenčių diskurso pobūdis spaudoje kito labai menkai. N. Chruščiovo valdymo laikais šiek tiek daugiau dėmesio skirta norimam ekonominiam Sovietų Sąjungos pakilimui pademonstruoti, dar išsamiau aprašomos sovietinės šventės.

Gauta 2013 02 13
Priimta 2013 04 19

Santrumpos

- KGB – Комитет Государственной Безопасности (Valstybinis saugumo komitetas)
- KP – Komunistų partija
- LKP – Lietuvos Komunistų Partija

LKP(b) CK – Lietuvos Komunistų Partijos (bolševikų) Centro Komitetas
 LKP CK – Lietuvos Komunistų Partijos Centro Komitetas
 LLKS CK – Lietuvos Lenino komunistinio jaunimo sąjungos Centro komitetas
 LTSR – Lietuvos Tarybų Socialistinė Respublika
 LTSR AT – Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Aukščiausioji Taryba
 LTSR KP – Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Komunistų Partija
 TSKP CK – Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos Centro Komitetas
 TSRS – Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjunga
 TSRS AT – Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos Aukščiausioji Taryba
 TSRS KP – Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos Komunistų Partija.

Šaltiniai

Tiesa, 1945–1964 m.

Literatūra

- [1] SENVAITYTĖ, D. Kalendorinių švenčių reprezentacija lietuviškoje periodinėje spaudoje XIX–XX a. pr. *Res Humanitariae*, 2013. (įteikta spaudai)
- [2] SENVAITYTĖ, D. Kalendorinių švenčių diskursas tarpukario Lietuvos periodikoje. *Soter*, 2013, Nr. 45, p. 115–138.
- [3] ALEKNAITĖ, E. Užgavėnių gaivinimas ir įpaveldinimas tarpukario Lietuvoje: spaudos publikacijų apžvalga. *Tradicija ir dabartis*, 2011, Nr. 6.
- [4] DUSEVIČIŪTĖ, G. Kalendorinių švenčių tradicijos sampratų kaita Lietuvoje XX–XXI a. pr. Magistro baigiamasis darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2012.
- [5] *Lietuva 1940–1990: okupuotos Lietuvos istorija*. Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Vilnius, 2007.
- [6] *Lietuvos kultūra sovietinės ideologijos nelaisvėje 1940–1990*. Dokumentų rinkinys. Sudarė J. R. Bagušauskas, A. Streikus. Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2005.
- [7] IVANAUSKAS, V. *Lietuviškoji nomenklatura biurokratinėje sistemoje: tarp stagnacijos ir dinamikos (1970–1988)*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008.
- [8] IVANAUSKAS, V. The projection of the “blossoming of the nation” among the Lithuanian cultural elite during the soviet period. *Meno istorija ir kritika*, 2010, t. 6, p. 172–178.
- [9] IVANAUSKAS, V. Soviet-Period Achievements in Lithuania and their Interpretations: A Look at the National aspects from the Perspective of Evaluating Nomenklatura Activity. *Darbai ir dienos*, 2009, Nr. 52, p. 105–118.
- [10] ŠVEDAS, A. *Matricos nelaisvėje: sovietmečio lietuvių istoriografija (1944–1985)*. Vilnius: Aidai, 2009.
- [11] ŠVEDAS, A. Asmenybės sovietmečio Lietuvos istorijos politikos lauke: elgsenos strategijos ir galimybės išlikti. *Lietuvos istorijos studijos*, 2011, t. 28, p. 91–103.
- [12] POCIUS, M. Sovietų režimo nacionalinės politikos bruožai Lietuvoje 1944–1953 m. *Genocidas ir rezistencija*, 2010, Nr. 2, p. 55–78.
- [13] STREIKUS, A. Antireliginė propaganda Lietuvoje 1944–1970 metais. *Lietuvos istorijos studijos*, 2004, t. 14, p. 88–99.
- [14] STREIKUS, A. Ideologinė cenzūra Lietuvoje 1956–1989 m. *Genocidas ir rezistencija*, 2004, Nr. 1, p. 43–67.
- [15] STREIKUS, A. Sovietų režimo pastangos pakeisti Lietuvos gyventojų tautinį tapatumą. *Genocidas ir rezistencija*, 2007, Nr. 1, p. 7–30.

- [16] PEČIŪRA, P. *Religinių švenčių ir apeigų esmė*. Medžiaga lektoriui. Vilnius: Lietuvos TSR „Žinijos“ draugija, Mokslinio ateizmo mokslinė metodinė taryba, 1964.
- [17] PEČIŪRA, P. *Pavasario šventė: scenarijus ir metodiniai patarimai, kaip ruošti šventę*. Vilnius: Lietuvos Respublikos profsąjungų kult.-masinio darbo metod. taryba, 1967.
- [18] *Žurnalistikos enciklopedija*. Sudarytoja G. Burneikienė ir kt. Vilnius: Pradai, 1997.
- [19] ČEPAITIENĖ, R. Sovietinės kultūros šaltiniai: tarp futurizmo ir paseizmo. *Darbai ir dienos*, 2009, Nr. 52, p. 86–104.

DALIA SENVAITYTĖ

Discourse of Annual Festivals in Lithuanian Periodicals During Soviet Times. Part 1. 1945–1964

Summary

The article offers an analysis of presentation of the most important holidays and memorial days in the media of Soviet Lithuania during the period of 1945–1964. The study of the daily newspaper *Tiesa* that was the official paper of the Communist Party of Lithuania and the Supreme Soviet of the Lithuanian SSR is taken as a typical example. Appropriate discourse during the period of Stalinism and the Khrushchev era is discussed separately.

The aim of the study is to discuss the change of presentation of annual holidays and memorial days in press during the period of 1945–1964, to reveal the introduction and motivation of new holidays as well as exclusion of previous festivals from public space, to describe what main subject lines of the discourse of the annual celebrations were, to discuss what former Lithuanian traditional holidays were taken over and adapted to new Soviet holidays, to present what Lithuanian traditional cultural elements were used in this discourse, to determine which calendar holidays traditions and symbols were created, formed or specifically transformed during the Soviet times.

The analysis shows that the discourse of the Soviet annual celebrations in press during the period changed unimportantly. Absolute ignorance of the past and still truly popular traditional Lithuanian holidays was typical to the discourse of the era and to the official Soviet ideology as well as presentation only of the new Soviet holidays. The single exception was left entirely to New Year celebration that did not have Christian undertones. Its presentation had some kind of continuity with the pre-Soviet times. The new ritual year of the period was structured by the two major Soviet holidays – the May Day and the annual commemoration of the Great October Socialist Revolution. Each Soviet holiday was an occasion to publish a wide range of texts glorifying the Soviet system, the Soviet leaders, the Communist Party, and the like. In order to demonstrate Soviet tolerance to multiculturalism, formal attention to the external forms of traditional “folk culture” was given.

Key words: Soviet times, annual festivals, media of Soviet Lithuania, *Tiesa*, discourse of holidays